

DRÁMAI SZÍNEK

MIHAI AVRAMESCU: *Letört ágak* — *Ezüstherceg*.
Forum, Újvidék, 1972.

Két kisregénye jelent meg nemrég magyar fordításban Mihai Avramescu vajdasági román írónak. Az egyik, az érezhetően érettebb, az *Ezüstherceg* két év előtt megnyerte a románok folyóiratának, a *Lumină*-nának díját. A másik húsz év előtt íródott, az akkori idők követelményeit szem előtt tartva, mégis mintha ez volna az erőteljesebb, sőt eredetibb munkája Avramescunak.

Letört ágak — ez a címe a novellákból összefűzött regénynek. Hőse mintha nem is volna, mintha egy-két ember helyett a régi, háború előtti maradi román falu volna a legfőbb szereplője ennek a történetnek, amelyet az író egy megváltozott világ távlatából ábrázolt.

A téma talán nem is új. Reymont óta a kelet-európai parasztság életében ugyan hatalmas változások mentek végbe, sorsa a második világháború végéig mindenütt egyformán mostoha volt. Különbséget csak a légkör és az éghajlat érzetett. Reymont parasztjai szintén a munka egyhangúságában, az évszakokhoz igazodva éltek, de szelídebbek és megadóbbak voltak. Csak délebbre, a magyar, a román, a szerb paraszt jelenik meg az irodalomban brutálisabb ismertetőjelekkel, de reménye nélkül is annak, hogy sorsán változtatni tudjon.

Igaz viszont, hogy a kor is megtette a magáét, s ahogy a magyar irodalomban MórícZ Zsigmond formálta meg a féktelen és nagytörvényű parasztot, úgy a szerbeknél Bora Stanković, a románoknál Sadoveanu tolla nyomán állt elének az egy darabból kibaltázott erős és barbár paraszt-félisten élő szobra.

Mihai Avramescu, akit költőnek ismertünk meg jó negyedszázada

már, a *Letört ágak*ban is végig költő maradt. Színei merőben drámaiak, elejétől végig feketével és fehérrel dolgozik, a kép, a korabeli román falu képe mégis olyan megdöbbentő és annyira igaznak tűnik, hogy itt szinte frivol lenne minden vidámabb szín.

A másik, az *Ezüstherceg* korszerűbb példák követéséből született, nyugat-európaibb hangvétellel, ami az első kisregény meggyőzőbbnek érzett hangja és légköre után kicsit mesterkéltnak hat, bármily jól és szépen van megírva az egész. Igaz, a színtere is más, városban játszódik, általánosabb keretek között.

A *Letört ágak* egy számunkra ismeretlen népet és tájat hoz közelebb. A faluban maradt román kisebbség mindenki másétól különböző életét. Ha az irodalom csakugyan a barátság útját egyengeti, hát ez a regénye Mihai Avramescunak — talán nem túlzás — a minden nép felé vezető barátság útját hivatott kiköveztetni. Éppen azzal, ami sajátos benne, s ami sehol másutt fel nem lelhető. Nem is csodálom, hogy Romániában, mint mondják, nagy sikere volt. Csak egyszer megírná valaki a vajdasági magyar paraszt és az itteni falu regényét! Alighanem északi határainkon túl is best-seller lenne a könyve.

De hát miért is írná meg, amikor a falu nem téma többé, mivel most már mindenki Európára nyitja ablakát. Még ez a rokonszenves Avramescu is a második regényével. Mintha árvának érezte volna magát kis népe magányában! Pedig tudnia kéne, hogy mindenki magános, aki sajátos tud és merészel lenni.

HERCEG JÁNOS